← Forrige artikel (https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/borgring)

1026 - Knud Den Store og slaget om Danmark

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 667

Del artikel: (https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/1026-knud-den-store-og-slaget-om-danmark) (https://twitter.com/home?status=. Aktiviteten kan ses på https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/1026-knud-den-store-og-slaget-om-danmark)

(https://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/1026-knud-den-store-og-slaget-om-danmark&title=)

Anders Lundt Hansen

Knud den Store og slaget om Danmark 1026

Lindhardt og Ringhof. 256 sider, illustreret, 299,95 kr.

Af Per Ole Schovsbo

På sätt og vis har historikeren Anders Lundt Hansen vendt historien på hovedet. Først udgiver han den fine bog om Vilhelm Erobreren (1028-1087), der ved det berømte slag ved Hastings i 1066 gjorde en ende på resterne af det nordsøimperium – England, Danmark, Norge og del af Sverige under samme krone - som Knud den Store (995-1035) 40 år tidligere nåede at realisere. Og så udgiver han derefter bogen om Knud den Store og slaget ved Helgeå i 1026, hvor nordsøimperiet bliver grundlagt. Godt nok skal historien forstås bagfra men alligevel...

Når det er sagt, demonstrerer Lundt Hansen, hvor megen viden der skal til for at forklare historiske begivenheder, der er dårligt kendt – i dette tilfælde slaget ved Helgeå i Skåne, der ikke desto mindre fik stor politisk og sikkert også økonomisk betydning. Mange omkom i slaget og flere har sikkert været ganske uvidende om deres ofre. Få daterede rester af døde krigere kan dog muligvis afsløre slagmarken. Naturligvis er Knud den Stores engelske historie bedre oplyst, end den nordiske, fordi hans virksomhed som konge over hele England 1016-35 foregik i et skriftligt miljø – i modsætning til det mørke Norden, hvor man på Knuds tid stort set kun huggede i sten. Den Angelsaksiske Krønike omtaler således slaget ved Helgeå kort tid efter, men først omkring år 1200 nedskrev Saxo og Snorre Sturlurson ret forskellige beretninger, der ikke minder meget om den engelske. Og hvem kommer så sandheden nærmest?

Her starter Lundt Hansen sin beretning, hvor han nærmer sig begivenhedens omstændigheder og undersøge hver af de personer, der var til stede.

Den første er Knuds far, Svend Tveskæg (986-1014), der fra midten af 980´erne til sin død var dansk konge efter sin far (eller stedfar) Harald Blåtand. Svend var født ind i Jellingdynastiet, der kontrollerede tre væsentlige handelsbyer, Ribe, Aarhus og Hedeby, hvoraf den sidste ved Jyllands rod samlede handelsvejene fra alle verdenshjørner. Dynastiet fortrængte en tidligere kongeslægt mellem år 934 og 936 og anlagde gravhøje og skibssætning i Jelling samt en mægtig bro, et uendeligt palisadeværk en kongsgård med kirke og lod hugge runestene – den ene større end den anden – for at markere sig indadtil og udadtil. Hertil kommer de fem kendte ringborge i Danmark og en sjette ved Borgeby i Skåne, der af Lundt Hansen anses for at have haft meget stor politisk signalværdi og burde have været sammen med de øvrige ind i UNESCOs verdenarv.

Svend Tveskæg deltog og arrangerede sammen med danske stormænd flere meget indbringende plyndringstogter til England og det gav ro på hjemmefronten, samtidigt med at Svend fik stabiliseret forholdet til området syd for Østersøen og ægtede Gunhild, der var datter af en polsk fyrste. I England havde kong Ædelred til gengæld svært ved at bevare fred mellem stormændene og samle dem til et fælles forsvar mod angrebene fra de nordiske skibe. Resultatet blev at Svend Tveskæg i 1013 med sine skibe kunne fordrive kong Ædelred til Normandiet for selv atherske over store dele af England.

Efter Svend Tveskægs død i 1014, blev hans søn Harald (989-1018) konge over Danmark mens den næstældste søn, Knud (senere den Store) fik ansvaret for de engelske erobringer. Det var ikke nogen let opgave, fordi den fordrevne kong Ædelred søgte at tilbageerobre hele landet. Knud måtte derfor trække sig, men i 1015 vendte han tilbage med en stor flåde og erobrede område efter område, indtil han blev kronet som konge over hele England i 1017 og ægtede dronning Emma, enke efter konge Edelræd, der døde året før. Året efter døde broderen Harald og Knud blev så også konge over Danmark og kåret i 1019 på tinget i Viborg.

Lundt Hansen citere mellem alle de historiske oplysninger også tidens kvad og annaler og fortæller meget bredt om skibe og krigskunst, Englands administration og lovgivning under Knud, der også påvirkede det danske område. Her fungerede først Thorkil den Høje og efter 1020 Ulf Jarl som regenter på Knuds vegne. Norge havde været under danske overhøjhed siden slaget ved Svold i 1000 men efter kong Svends død hjalp den engelske konge Ædelred den norske Olav Haraldsson (den Digre) til at blive konge af Norge. I Sverige var det også gået tilbage med den danske indflydelse efter slaget ved Svold, og den svenske konge Olof Skotkonung trak sig mere og mere fra forbundet med Knud. Vi får meget at vide om både norske og svenske forhold ligesom situationen ved den danske sydgrænse mod det Tysk-romerske rige i vest, hvor den nye kejser Konrad 2. (990-1039) afløste sin forgænger i 1024 og blev kronet 1027. Han havde styr på sine stormænd og var enig med Knud om at bevare et fredeligt forhold mellem rigerne. Anderledes med venderne mod øst, der ikke havde nogen fælles konge men regeredes af et antal stormænd, der lå i indbyrdes strid. Udadtil var de dygtige diplomater og indgik talrige alliancer med nabofyrsterne. Lundt Hansen går videre mod øst og fortæller om det polske dynasti Piast, der prøvede at centralisere magten – ligesom Jellingdynastiet i Danmark. Knuds mor, dronning Gunhild var jo polsk, og det forklarer, hvorfor de polske fyrster ikke blandede sig, da Knud blev svækket.

Nu er scenen sat og Lundt Hansen er i stand til på side 195 at fortælle om selve det afgørende slag ved Helgeå i Skåne i 1026, der er bogens centrale emne. Vi skal dog forinden lige høre om Skånes spændende historie og arkæologi i yngre jernalder og vikingetid.

Foråret 1026 blev Danmark så angrebet af både norske og svenske skibe, der blev anført af skåningerne Ulf Jarl og broderen Eilif, der tidligere havde været allierede med Knud. De var utilfredse med, at Knud havde knægtet den frihed, som stormændene havde haft under Kong Svend Tveskæg, og de ville udnytte Knuds fravær under den planlagte rejse til Rom, og sammen med både den norske konge Olav Haraldsson og den svenske konge Anund Jakobs (søn af Oluf Skotkonung) omdanne landet til et stormandssamfund uden central kongemagt. Forinden havde Knud dog fået underretning om oprøret og var uden ophold sejlet fra England med 100-200 skibe, der i Helgeå mødtes med et tilsvarende antal. Det blev til det største slag i Norden i et halvt århundrede.

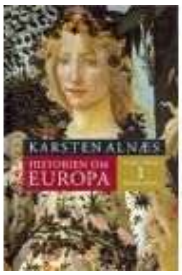
Knud vandt ikke slaget men overlevede og bevarede magten over Danmark samt en del af Sverige og tog både på den planlagte pilgrimsfærd til Rom og overværede kejser Konrad 2.s kroning i 1027. Da Knud vendte hjem fra Rom og nordmændene var utilfredse med kong Olav, indtog han i 1028 Norge med 50 skibe og blev derfor også norsk konge indtil sin død i 1035 som 40-årig. Hardeknud, Knuds søn med Emma, overtog rigerne men han døde som ugift allerede i 1042. Her faldt så både Nordsøimperiet og Jellingdynastiet.

Bogen vidner om Lundt Hansens store og meget brede viden om den sene nordiske vikingetid, men den mangler relevante kildehenvisninger. Den ret summariske litteraturliste er næppe dækkende for den faglige diskussion. Men selve beretningen er mesterligt fortalt og giver mange helt nye vinkler på begivenhederne. Ikke mindst den fornemme indføring både i tidshistorien og i persongalleriet, som støttes af et meget nyttigt personregister, der ofte reddede anmelderen gennem bogens mange ord. Formidling er nogle gange også forenkling og et par tidslinjer og lettere forståelige slægstoversigter ville have hjulpet.

[Historie-online.dk, den 25. august 2026]

← Forrige artikel (https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/borgring)

SE RELATEREDE ARTIKLER

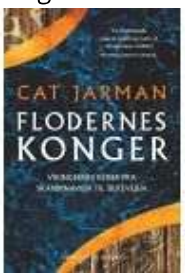
HISTORIEN OM EUROPA I - 1300-1600. OPVÅGNING

(https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/historien-om-europa-i-1300-1600-opvaagning)

DEN SORTE VIKING

(https://www.historie-online.dk/boger/den-sorte-viking)

FLODERNES KONGER

(https://www.historie-online.dk/boger/flodernes-konger)

Erik Kjersgaard prisen 2026

Hvem skal hyldes for deres historieformidling?

(https://www.historie-online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/erik-kjersgaard-prisen-2026)

Museumsnumre 166 - krudthorn

Ole Mortensøn fortæller om krudt og kugler

(https://www.historie-online.dk/temaer-9/artikler-51-51/museumsnumre/museumsnumre-166-krudthorn)